

Vuokkiniemi
Latvajärvi
Ahonen

Samoin Latvajärven **Ahosille** löytyy vastine Kainuusta, jonne saapui Ahosia 1600-luvun alussa. Kuopiosta tiedetään karanneen vuonna 1637 Ahosen ruokakunta. Sukunimestä Ahonen on 1500-1600-luvulta merkintöjä Suomen Karjalasta, Savosta ja Pohjanmaalta. ¹

Vuonna 1890 Vuonnisessa asui yksi Ahosen perhe, joka oli todennäköisesti muuttanut hiljattain kylään Latvajärveltä, missä kyseisenä ajankohtana asui neljä samannimistä perhettä. ²

Vuoden 1890 rippikirjassa esiintyvät Vuokkiniemen kunnan **Latvajärven kylän** asukkaiden sukunimet ja niiden suomenkieliset vastineet mm, **Agojev/Ahonen 21 henkilöä.** ³

Ahonen Vassa	Laj.A.	1
1. Ahonen Fedosja	Laj.A.	1
1.1. Ahonen Ignat	Laj.A.1.	2
-----		2
1. Ahonen Spiire	Laj.A.	2
1.1. Ahonen Moissei Spiireinpoika	Laj.A.	2
1.2. Ahonen Mikitä Spiireinpoika	Laj.A.	3
1.1.1. Ahonen Kusma Moiseipoika	Laj.A.	3
1.1.2. Ahonen Miihkali Moiseipoika	Laj.A.	4
1.2.1. Ahonen Pankro Mikitänpoika	Laj.A.	5
1.2.2. Ahonen Hoto Mikitäntyttö	Laj.A.	5
1.1.1.1. Ahonen Iivana Kusmanpoika	Laj.A.1.	6
1.1.1.2. Ahonen Soava Kusmanpoika	Laj.A.2.	6
1.1.1.3. Ahonen Olona Kusmantyttö	Laj.A.3.	6
Ahonen Kusma Iivananpoika	Laj.A.1.1.	7
Lesonen Anni Iivanantyttö	Laj.A.1.2.	7
Ahonen Iivana Iivananpoika	Laj.A.1.3.	7
Ahonen Moarie Iivanantyttö	Laj.A.1.4.	8
Ahonen Outi Iivanantyttö	Laj.A.1.5.	8
Ahonen Okahvie Iivanantyttö	Laj.A.1.6.	8
-----		8
Lesonen Outi	Laj.A.	8
-----		9
Ahonen Vassa	Laj.A.	
(Agojeva Vassa)		
Synt. 1815		
1. Ahonen Fedosja	Laj.A.	
(Agojeva Fedosja)		
Synt. 1826		
Lapset: Ignat		

Vuonna 1890 64-vuotias neiti **Fedosja Agojeva** johti 6e-tyyppistä kotitaloutta, johon kuului kuusi asukasta. Emännän lisäksi kotitalouteen kuuluivat hänen aviottomaksi pojakseen merkitty 37-vuotias **Ignat Agojev**, tämän 34-vuotias vaimo **Maria**, hoidokiksi katsottava 75-vuotias leski **Vassa Agojeva** sekä 60-vuotiaat aviopuolisot Mina ja Irina Kossijevit. Vuoteen 1900 mennessä kyseisen kotitalouden päähenkilöksi nousi entisen emännän poika Ignat Agojev. Johtajuudestaan luovuttuaan neiti Fedosja Agojeva joutui muuttamaan pois kotoaan. Vuonna 1900 hän asui 65-vuotiaan Kozma

Agojevin johtamassa 5b1-tyyppisessä kotitaloudessa. Fedosja Agojevan nimi puuttuu Latvajärven rippikirjasta vuodelta 1910. Todennäköisesti Fedosja Agojeva kuoli joskus aivan vuosisadan alussa.

4

1.1. Ahonen Ignat

Synt. 1853

Puoliso: Maria

Synt. 1856

Laj.A.1.

1. Ahonen Spiire

Kuollut n. 1865

Lapset: Moisei ja Mikitä

Laj.A.

Spiire Ahosie kuollut noin 1865 vuoden paikoilla korkeassa ijässä. Spiire oli ensimmäisiä tupakan polttajia Latvajärvellä, kaikki tuota suuvutusta (pitänee olla: savutusta) kummaksuen katseli. Mies panee törtön suuhunsa, sitten imee, imee ja vihdoin tuprahuttaa savuo suustaan; kyllä hän ei ollut oikea rissitty henki (kristitty ihminen). Maitoa Spiire söi pyhät sekä aret, ei piitannut mistään, sempätähden hän lienee vanhoilla päivillään niin paljon sairastellutkin. Spiire oli huuhan roataja. Nuoruudessaan hän eli hyvin, mutta sittemmin hänet köyhyys tapasi.⁵

1.1. Ahonen Moisei Spiireinpoika

(Moisei Agojev)

Synt. n. 1800

Kuollut 1891, Latvajärvi

Puoliso: Sofia

Synt. 1812

Lapset: Kusma ja Miihkali

Laj.A.

Mutta oli kyläläisten joukossa monia todellisia tervaskantojakin. Sadan vuoden ikään, vähän alle tai yli eläneitä Nikolai muistaa peräti neljätoista:

1) Ahonen Moisei Spiireinpoika 115 vuotta.⁶

Piirteini I. Spiireini Moisei; Latvaj.

Matkamuistelmissaan v:lta 1872 lausuu Bor.: ”Aivan hyvällä mielellä ja oma(lla)tunnolla en lähtenyt kuitenkaan matkaan (nim. Latvajärvestä), koska ne pienet runopalaset, jotka Kusman vanha sairas isä, Moisei, vuoteeltansa luki, muutamissa, vaikei tärkeissä kohdissa, poikkesivat muista Latvajärven runoista.” Tässä mainittu **Moisei oli Ahosia**, suuri noita ja tietäjä, jota käytettiin paljon patvaskana. Nuorempana kotonaan, kun huuhtaa raadettiin runsaasti, eli Moisei ”väki hyvänä”. Köyhtyi vanhemmalla puolen ikäänsä, mutta eli kumminkin ”pöksän paikalla” ikänsä loppuun. Moisseista sanottiin: ”Runoloista, tietohuksista luajittu koko Moisei.” Karjalaiselle kerrottiin, kuinka Moisei muka oli Miihkalia etevämpi, mutta vei laulunsa manalle. Moissein loitsijantoimesta kertoo Lesoni erään esimerkin. Puavilaini Kauro odotti Teppanaista Jouhkoa sulhasiksi tyttärensä, mutta J. menikin toiseen paikkaan. Tästä sydäntyi Kauro, ja kun hääpäivä tuli, varotti väkensä, kiersi raudalla kotinsa, luki lujat luvut, synnyt syvät, ja meni Jouhkon häihin. Siellä kutsui Kauro Jouhkon pihalle, tarjosi tälle viinaa pullostansa, josta Jouhkolle kävi ylen läylemäksi ja hän pian kovasti sairastui. Spiireini Moisei kutsuttiin tietäjäksi. ”Moisei meni, nousi luonto, kävi karvalle, telmi halteissaan ja kylvetteli hyvästä Jouhkoa ja tuosta paikasta Jouhko tuli terveeksi.” M:n isä Pikku Spiire I. Piire, (k. n. v., 1865) oli kova tietomies, ”hullu tietäjä”, ja ensimmäinen, joka tupakoi Latvajärvessä. Vielä muistellaan, kuinka rahvas tuota savutusta kummakseen katseli: mies panee törtön suuhunsa, sitten imee, imee ja vihdoin tuprahuttaa savua suustaan, - kyllä hän ei oluut oikea rissitty henki! – Moisseita laulatti Borenius kolmannella

matkallaan 04.09.1877 Hoapovaaran uudistaloilla, lähellä Latvajärveä. Ja samalta tietäjältä on Meriläinen vielä v. 1888 pannut muistoon taikoja ja loitsuja, sillä epäilemättösti lienee, että Meriläisen Ahonen Mousses on sama mies (ks. Ahoni Moissei). Iästään lausui M. Bor:lle: ”Jo on 9:s kymmen miulla, ei lie vielä yli puolivälin eikä alla.” M:n kuolemasta ovat tiedot eriävät: Bor:lle on hänet mainittu kuolleeksi (Kuopiossa saatu tieto) jo v. 1879; Karjalaisen mukaan olisi M. elänyt toista sataa vuotta vanhaksi ja kuollut v. ”1891 keväällä”. Jos, niin kuin varmalta näyttää, Meriläinen on vielä v. 1888 tavannut Moissein elossa, on Karjalaisen tieto varmaankin oikea. Latvajärven laulaja Iknattaini Iivana on v. 1879 Boreniukselle antanut loitsun, jonka sanoi oppineensa Spiiren Moissein veljeltä, Mikitältä.⁷

Kusman isää **Spiireini Moisseita** haastattelivat ainakin Borenius 1872 ja 1877 ja Heikki Meriläinen 1888. Moissein tiedetään kuolleen v. 1891 korkeassa iässä. **Moissein** isä Spiirei oli myös ollut kovan tietomiehen maineessa; hän oli kuollut n. v. 1865.

Siihen aikaan kun Iro Ahoni oli Latvajärvässä, siellä asui paljon väkeä, monella vaaralla ja vielä rannoilla. Seuraavat asutut vaarat ja rannat hän mainitsi Latvajärvestä: Vasovvoara, Ryysävvoara, Nauvuvvoara, Hoapovoara, Rasivvoara, Kössivvoara (kylästä 7 km) Matsovvoara, Kuokkavvoara, Paraskaisenvvoara, Saviranta, Kurttsa ja Karunniemi, ja näiden lisäksi vielä Latvajärven kylä >>erittöän>>.

Iro Ahosen mies kuoli 1936 jättäen jälkeensä 6 lasta. >>Kuj jäi vanhin 11,5 vuotta, nuorij jäi vajoa vuotehini - - yksinäni kasvatin kaikki>>, kertoi Iro. Monista puuhistaan Iro erityisesti mainitsi toimensa Latvajärven postinkantajana. Latvajärven kyläryhmän kierros oli pitkä: >> Kul läksit postie kantamah nin sait katso päivän helkyttöä>>.⁸

Spiireni Moissei, oli ”koltuna (taikuri) ; runoloista, tietohuksista luajittu koko Mossei”. Hän on kuollut jo noin 35 vuotta takaperin. Latvajärvässä oli syntynyt ja kasvanut. Nuorempana kotonaan kun huuhtaa (kaskea) ”ruattih” runsaasti, Moisei eli ”väki hyvänä”. Vanhemmalla puolen ikäänsä hänkin köyhtyi, mutta mitä tietohuolla mitä milläki tienaili ja ”pöksän paikalla eli” ikänsä loppuun. **Moisein pojat Miihkali ja Kusma**, molemmat tietäjoä ja runomiehiä, elävät vielä Latvajärvässä, molemmat köyhänä; - Miihkali käypi ”kysymässä”.⁹

1.2. Ahonen Mikitä Spiireinpoika

Laj.A.

Lapset: Pankro ja Hoto

Latvajärven laulaja Iknattaini Iivana on v. 1879 Boreniukselle antanut loitsun, jonka sanoi oppineensa **Spiiren Moissein veljeltä, Mikitältä**.¹⁰

Latvajärvi Talo 29

Hoapovoara

1.1.1. Ahonen Kusma Moiseinpoika

Laj.A.

(Kozma Agojev)

Synt. 1837

Kuoli 1921

Puoliso: 1.4. Karhunen Ustenie Teppanantyyttö

Laj.K.

Lapset: Iivana, Soava ja Olona (3 poikaa ja 2 tyttöä)

Talo 29) Ahonen Kusma (Moisein poika; tietäjä).¹¹

Mutta oli kyläläisten joukossa monia todellisia tervaskantojakin. Sadan vuoden ikään, vähän alle tai yli eläneitä Nikolai muistaa peräti neljätoista:

2) Ahonen Kusma Moiseinpoika 105 vuotta.¹²

Kuzma eli koko ikänsä hyvin pienessä pöksässä Haapavaaralla. Hän ei rakentanut uutta taloa, vaikka oli suorastaan voimamies. Kaiketi eivät rakennushommat sopineet hänen tietäjän

mentaliteettiinsa. Jo nuoruudessaan, sulhasmiehenä, Kuzma paljastui suureksi tietäjäksi. Hän nai rikkaan talon tyttären **Teppanan Ustenien**. Tytön vanhemmat olivat tietenkin kivenkovaan tätä naimakauppaa vastaan, mutta kun Kuzma >>loati>>, niin Ustenie oli mennyt >>uralle>>, >>sarajan soimiloukosta sulhaselle jälkeh pakeni>>, siis aukosta, josta pudotettiin heiniä karjalle. Näi kertovat useat vanhat latvajärveläiset.¹³

Moisein Kuzman kotia kuvanee parhaiten hänen appinsa, **Ustenien** isän Teppanan, mielipide, kun tämä oli monien vuosien kuluttua käynyt ensi kerran tyttärensä elinpaikkaa katsomassa. Silloin Teppana oli laushtanut rahvaan muistissa säilyneet sattuvat sanansa:

- Kun olis hoti talo, jotta sukset vois seinöä vassen panna, niin kun ei ole seinöä senkänä vertoa.¹⁴

Moiseini Kusma;Latvaj.

Ahosia Latvaj:n Hoapovaaralta. Kusman laulutuksesta kertoo Bor.: ”Illan suussa sunnuntaina, kun työ minulta loppui, läksin neljänneksen päästä Hautavaaralta etsimään erästä laulajaa Kusmaa, joka päivällä oli metsässä. Minä tapasin miehen, mutta aika oli myöhäinen, jonka tähden panin kirjaan ainoastaan yhden runon. Hän lupasi seuraavana päivänä tulla luokseni tointaan jatkamaan, vaan ei tullut.” Myöhemmin laulatti Karjalainen Kusmaa, joka silloin oli 61 v. vanha. Oppinut virtensä taatoltaan. Suku kotoisin Oulujoelta. Elänyt ikänsä Latvajärvellä kaskenpoltosta, metsästyksestä ja kalastuksesta. V. 1908 hän asui vaimonsa kanssa sadan vuoden vanhassa pirttisessä, joka oli pönkitetty seipäillä sekä sisältä että ulkoa, jotta katto ei sortuisi vanhusten päälle. Tietäjän ammatista oli Kusmalla vielä vanhanakin jonkun verran tuloa. Oli luja tietohuisissaan; sille parille, jonka hän patvaskana pani yhteen, ei tullut mitään pahaa pahansuovain ihmisten puolelta. Ks. Ahoni Kusma; isä Piirteini I. Spiireini Moissei; ks. sitä.¹⁵

Moisein Kusma Ahosie on yli 70 vuoden vanha. Kusma ei ole sanottavasti missään käynyt, vaan on eleillyt Latvajärvellä. Kalastuksella, metsästyksellä, nuorempana kasken poltolla, mutta sittemmin pellon kynnyksellä Kusma on elättänyt perhettään; köyhyys on ahdistellut Kusmaa alituisesti. Nykyään hän elää vaimonsa kanssa sadan vuoden vanhassa pienessä pirttisessä, joka on pönkitetty seipäillä sekä sisältä että ulkoa, ettei katto sortuisi vanhusten päälle. **Kusman lapset, joita on 3 poikaa ja 2 tyttöä**, ovat jättäneet vanhempansa omin neuvoin elämään. Kusma vielä nytkin käytetty tietäjä, ja kaipa siitä tietäjän ammatista hänelle on jonkunmoista tuloa. Patvaskoina Kusma on usein ollut ja sille parille, jonka Kusma panee yhteen, ei pitäisi mitään pahaa pahan suovain ihmisten puolelta tulla; sillä Kusma on luja tietohuisissaan.¹⁶

Fedosja Agojeva joutui muuttamaan pois kotoaan. Vuonna 1900 hän asui 65-vuotiaan **Kozma Agojevin** johtamassa 5b1-tyyppisessä kotitaloudessa. Fedosja Agojevan nimi puuttuu Latvajärven rippikirjasta vuodelta 1910. Todennäköisesti Fedosja Agojeva kuoli joskus aivan vuosisadan alussa.¹⁷

1.1.2. Ahonen Miihkali Moiseinpoika

Laj.A.

(Mihail Agojev)

Synt. n. 1842

Puoliso: Maria

Synt. n. 1846

Ensimmäisenä tarkastelu vuonna Latvajärvellä oli 18 kotitaloutta, jotka koostuivat kahdesta tai useammasta avioperheyksiköstä. Niistä yksi kappalepurkautui vuoteen 1910 mennessä. Vuonna 1890 90-vuotias Moisei Agojevin johtama 5b1-tyyppiseen kantaperheeseen kuuluivat hänen 78-vuotias vaimonsa Sofia sekä heidän 48-vuotias poikansa **Mihail** ja tämän 45-vuotias vaimo **Maria**. Vanhan pariskunnan kuoltua vuoteen 1900 mennessä kyseinen kotitalous muuttui ydinperheeksi, johon kuuluivat 58-vuotias isäntä **Mihail Agojev** ja hänen 54-vuotias vaimonsa **Maria**. Vuoteen 1910 mennessä kotitalous purkaantui, mikä todennäköisesti johtui **Maria Agojevan** kuolemasta.

Tarkastelukauden päättyessä 66-vuotiaaksi leskeksi merkitty Mihail Agojev asui kaukaisen sukulaisensa, Kozma Agojevin johtamassa suurperheessä. Vaikka Mihail Agojevin asemasta sukulaisperheen jäsenenä ei olekaan tarkkaa tietoa, kyseisen järjestelyn tarkoituksena kaiketi oli turvata ikääntyvän, isännyydestä luopuneen miehen toimeentulon.¹⁸

1.2.1. Ahonen Pankro Mikitänpoika

Laj.A.

Kuollut n. v. 1882

Pankro? Latv.

Bor:n käydessä v. 1872 mainittiin Latvajärven muka kuuluisimpana laulajana, ei Arhippaista Miihkalia, vaan erästä Pankroa, mutta P. ei silloin ollut kotona, vaan oleskeli Suomessa, Puolangalla, työnhaussa. Tähän suureen huutoon arveli Borenius aivan oikein miehen loitsijamaineen olevan syynä. Bor. pyysi silloin 04.07.1872. kirjeellisesti Puolangan kunnansihteeriä, Jaakko Aspia, Pankroa laulattamaan, mutta tämä näht. ei ollut enää siellä, vaan mahdollisesti Kiannalla, jonka vuoksi Asp lienee pyytänyt Kiannan nimismiestä, I. Saksaa asiasta huolta pitämään. Kun Saksan v. 1874 Kirj. Seuralle lähettämät runot Bor:n mukaan läheisesti liittyvät Latvajärven Moissein (ks. Ahoni Moissei) laulamiin, on todennäköistä, että Pankron runot on näin saati talteen. **Pankrosta** tietää Lesoni, että hän oli **Ahosia ja Mikitän poika**. Kun yksi Moissein veljistä juuri oli Mikittä nimeltä, oli siis Pankro tämän veljenpoika. Oli syntynyt Latvajärvellä, oleskeli parhaan ikänsä Suomessa. Oli tunnettu hyväksi lampaannahkojen muokkaajaksi. ”Muuta rikkautta ei Pankrolla ollut kuin raudat, joilla hän Lampaannahkoja pehmitteli.” P. oli hyvin viinaanmenevä mies: minkä tienasi, söi ja joi. Noin 1885:n paikoilla P. hävisi Suomeen, hänen viimeisistä vuosistaan ei tiedetä (Les.). Varosen mukaan olisi P. kuollut n. v. 1882.¹⁹

Moisein Pankro Ahosie, (Mikitän poika) syntynyt Latvajärvellä. Hän oleskeli parhaan ikänsä Suomessa ja oli tunnettu hyväksi lampaan nahkojen muokkaajaksi. Noin v. 1885 paikoilla Pankro hävisi Suomeen ja eikä hänestä tiedetä, missä hän oikeastaan viimeiset aikansa eleli. Jotkut arvelivat, että taisivat Pankron viinaveikot tappaa. Pankro oli hyvin viinaan menevä mies ja juovuksissa laulun haluinen. Muuta rikkautta Pankrolla ei ollut, kuin raudat, joilla hän lampaan nahkoja pehmitteli. Pankro eleli päivästä päivään, järkenään söi ja joi mitä tienasi.²⁰

Boreniuksen käydessä vuonna 1872 Latvajärvessä paikalliset asukkaat mainitsevat erään Pankron Miihkalia taitavammaksi laulajaksi. Tämä ei kuitenkaan ollut kotosalla, vaan työnhaussa Puolangalla. Sen vuoksi Borenius kirjoitti Puolangan kunnansihteerille ja pyysi tätä laulattamaan mainittua Pankroa. Mies oli ehtinyt lähteä Kiannalle, jonne laulatuspyyntökin siirtyi. Vuonna 1874 SKS:n arkisto sai nimismies Saksalta lähetyksen, joka sisälsi Pankron laulamia loitsuja. **Pankron** sukua sevitettäessä on arveltu hänen olleen **Moisein Mikitän poika**. Hänen setänsä Spiireini Moisseita eli Ahoni Moisseita Borenius laulatti Latvajärvessä. Samoin kuin tämän Poikaa Moissein Kusmaa eli Ahoni Kusmaa.²¹

Latvajärvi

1.2.2. Ahonen Hoto Mikitäntyttö

Laj.A.

(Sokie Hoto)

Synt. n. 1838

Mikitän tytär **Hoto** eli >>Nenätön Hoto>> oli seudun kuuluisimpia äänelläitkijöitä. Hänen veljestään Pankrosta puhuttiin Boreniukselle 1877 Miihkali Perttustakin etevämpänä laulajana, mutta häneltä on saatu vain loitsuja.²²

Kertonut Kössin Ortjon emäntä Oksenie Perttunen, nyk. Lehtomäki Latvajärvestä (lähdehenkilö umpisokea latvajärveläinen **Mikitän Hoto** Perttunen), muistiinmerk. 1934 Suomusalmella.²³

”Nenätön Hoto”, v. 1893 oli noin 55 v. (kuoli v. 1902) Venehjärven kylässä eli Lesoni Hoto (Lauren Hoto) jota niinkään kutsuttiin nimellä **Sokie Hoto** (Borenius 1877, Karjalainen 1894).²⁴

Sokea Hoto; Latvaj.

Kova-onnisiin kohtalo, mitä ajatella saattaa, tuli Latvajärven Sokea Hoto I. ”Nenättömän Hoton” osaksi: sokeana, parantumattoman taudin alaisena täytyi Hoton vuosikymmenet elää mieronkulkijana ihmisten armopaloista. Mutta ihmeellistä kyllä, oli suopea luonto antanut kurjalle leikkisän luonteen; H. laski sananlaskuja, kertoi taikoja ja itki äänellä alituiseen. Ikä v. 1893 n. 55 v. Kuolema korjasi Hoton, jolla ei ollut minkäänlaista suojaa eikä turvaa, v. 1902.²⁵

Sokie Hoton elämän tarina oli alusta loppuun kurjimpia mitä koskaan ihmisen osaksi voi tulla. Hän oli syntynyt köyhistä vanhemmista Latvajärvessä noin v. 1824. Vanhemmillaan oli tosin ”koin tavaista”, mutta he kuolivat Hoton ollessa vielä nuori, joten Hoto jo aikaisin jäi yksin, turvattomaksi maailmaan. Hän sai ”jalalta” kaksi poikaa, jotka kasvettauan puolimiehiksi kuolivat. Hoton ollessa noin 25 v. vanha, alkoi häneltä nenä mädätä, ja tuo tauti jatkui jatkumistaan vieden sekä nenän että noin 30 v. vanhana toisen silmän ja joitakuuta vuosia myöhemmin toisenkin silmän, joten Hoto joutui umpisokeaksi. Lähes viisikymmentä vuotta elämästään täytyi Hoton elää sokeana, toisten taluteltavana ja kerjuupalasilla. Toinen puoli kasvoista oli aina huivilla kääritty, sillä kasvot olivat inhoa herättävät. Järjen juoksu Hotolla oli harvinaisen terävä. Hän oli ensimmäisiä ”sanasavotsikkoja”. Oli taitava hää-, itku- ja muidenkin virsien laulaja sekä tietäjä. ”Tietohuolla” ansaitsi milloin ”leipäsen, vuaterepalehuon”. Kaikki ihmiset säälivät Hotoa ja auliimmin kuin muita ”kysyjä” auttoivat. Sanken huonosta ulkonäöstään huolimatta mielellään kuunneltiin hänen satujaan ja muita teräviä juttuja. Suuresta kurjuudestaan huolimatta säilytti Hoto tavattoman leikkilisen ja ”osualijan” luonteensa. Vielä aivan viimeisinä ”kuolinvuosinah” jaksoi Hoto laskea leikkiä ja nauraa itse ja naurattaa toisia. Hän kuoli v. 1904, Latvajärvessä.²⁶

Latvajärvi Talo 1

Hoapovoara

1.1.1.1. Ahonen Iivana Kusmanpoika

Laj.A.1.

(Moissein Kusman poika)

Latvajärvi, Hoapovoara

Kuollut 1918

Puoliso: Karhuni Moarie Petrityttö

Laj.K.

Latvajärvi

Lapset: Kusma, Anni, Iivana, Moarie Outi ja Okahvie

Anoppi oli **Moarie Petrintyttö Karhuni**, myös kotoisin Latvajärvestä. >>Toatto-ukko>> **Iivana** kuoli 1918, häntä Iro oli ollut hautaamassa >>soareh>>. Mainitulla Iivanalla oli aikuiseksi ylennyt seuraavat lapset (ikäjärjestyksessä): Kusma, Anni (hänet nai Venehjärven Niskalaan Jerimänpoika Petri – mainittakoon, että Petrin sisar oli kirjamme kertoja Mari Kyyrönen), Iivana, Moarie, Outi ja Okahvie.²⁷

Latvajärvi

Hoapovoara

1.1.1.2. Ahonen Soava Kusmanpoika

Laj.A.2.

Iro on hyvä kertoja, >>oikein heän on pakasija akka>> suositti häntä muuan Vuokkiniemen kylän asukas. Värisävällä äänellään hän kertoi mm. omat häänsä, joissa >>itetäjänä>> oli Toskasen akka Sandra Vuokkiniemen Kaskolasta ja patvaskana Iivanan (sulhasen) isosetä **Ahoni Soava, siis Kusman poika**.²⁸

1.1.1.3. Ahonen Olona Kusmantlyttö

Laj.A.3.

Lähde: ²⁹

Latvajärvi

Hoapovoara

Ahonen Kusma Iivananpoika

Laj.A.1.1.

Venejärvi Talo 27

Njokanaho

Lesonen Anni Iivanantyttö

Laj.A.1.2.

(Anni Ahonen)

Latvajärvi Hoapovoara

Synt. n. 1866

Puoliso: Lesonen Petri Jehhimänpoika

Vej.L.4.4.

Ahon-Iivanan Anni, v. 1911 oli noin 45-vuotias. Tietäjä. ³⁰

Petri ja Iivana - nämä kaksi veljestä tekivät uuden talon kilometrin päähän Niskalasta Ahoon eli Njokanahoon (kartassa n:o 27). ³¹

Anni (hänet nai Venejärven Niskalaan Jerimänpoika Petri – mainittakoon, että Petrin sisar oli kirjamme kertoja Mari Kyyrönen). ³²

Ahon-Iivanan Anni; Latvaj.

V. 1911 Juhannuksena tapasi I. Marttini matkalla kotiinsa Suomussalmen kirkolla latvajärveläisen tietäjän Ahon-Iivanan Annin, joka täällä erään toisen naisen kanssa oli ”piänelolla” (kerjuulla). Anni, jonka ikä oli n. 45 v., osoittautui oikeaksi vanhan kansan ihmiseksi; uskoi täydellisesti metsänenä- ja kirotaikojensa parantavaan voimaan. ”Äijä niitä, velli, muajilmassa parennetah. Mie olen parentat äijän. Jouhkon Iivana, Latvajärvessä, kävi tohturiloissa nua ilmat, nua ilmat; ei parennut. Mie sanoin: vilu on männyn. Kyllä se heittäytyy vejestä, nakkautuu - - -.” ³³

Latvajärvi Talo 14

Hoapovoara

Ahonen Iivana Iivananpoika

Laj.A.1.3.

Kuollut 1936

Puoliso: Rettijev Iro Petrintyttö

Vuk.R.1.1.

Synt. 1894, Vuokkiniemi, Palonpää

Vihitty: 1916

Lapset: (6 lasta)

Talo 14) Ahonen Iro (Pekan tyttö). ³⁴

Sitten tulee Kannonlaksi, jonka rannalla on Siitarin talo ja Krantin Petrin talo; viimeksi mainitusta on kotoisin tämän kirjan Vuokkiniemen luvussa esiintyvä **Ahosen Iro**. ³⁵

Irina Petrintyttö Ahoni (o.s. Rettijev)

Irina (Iro) Ahoni on syntynyt Toukokuussa 1894 Vuokkiniemen >>Palompeässä>> >> Krantin Petrin>> tyttärenä. Kun Iro oli 22-vuotias, hän meni vaimoksi **Iivana Iivananpojalle** ja joutui niin Latvajärven Haapovaaralle ja seuraavana vuonna Latvajärven kylään. Anoppi oli Moarie Petrintyttö Karhuni, myös kotoisin Latvajärvestä. >>Toatto-ukko>> Iivana kuoli 1918, häntä Iro oli ollut hautaamassa >>soareh>>. Mainitulla Iivanalla oli aikuiseksi ylennyt seuraavat lapset (ikäjärjestyksessä): Kusma, Anni (hänet nai Venejärven Niskalaan Jerimänpoika Petri – mainittakoon, että Petrin sisar oli kirjamme kertoja Mari Kyyrönen), Iivana, Moarie, Outi ja Okahvie. Iron miehen isoisän Iivanan isä taas oli ollut >>Moisein Kusma>>, joka oli Arhippa

Perttusen sukua ja kuoli v. 1921 105-vuotiaana ruttoon. Kusman isä Moisei, joka eli >>Hoapovaaralla>>, oli kuuluisa tietäjä. – Iron mies Iivana Ahoni kuoli v. 1936. Iro muutti Latvajärvestä Vuokkiniemen Kaskolaan v. 1963.

Iro on hyvä kertoja, <<oikein heän on pakasija akka>> suositti häntä muuan Vuokkiniemen kylän asukas. Värisevällä äänellään hän kertoi mm. omat häänsä, joissa >>itettäjänä>> oli Toskasen akka Sandra Vuokkiniemen Kaskolasta ja patvaskana Iivanan (sulhasen) isosetä Ahoni Soava, siis Kusman poika.³⁶

Iro (Irina) Ahoni, Petri Rettijevin tytär, oli syntynyt Vuokkiniemen Palonpäässä 1894. Vuonna 1916 hän joutui naimisiin Latvajärveen, josta kylän tyhjentyessä palasi v. 1963 syntymäkyläänsä Vuokkiniemeen. Latvajärvestä Iro asui siis 47 vuotta. Hänen miehensä oli **Iivana Iivananpoika Ahoni**; myös anoppi Moarie Petrinyttö o.s. Karhuni oli Latvajärvestä. Iivana eli nuorikkonsa Iron kanssa ensin kotonaan Latvajärven Hoapovoarassa, mutta jo runsaan vuoden kuluttua nuoripari muutti Latvajärven kylään, koska >>ei sovittu totto pokineh>>. Kylästä Iro ja Iivana saivat asunnon lapsettoman pariskunnan Miihkali Iknattaisen ja tämän vaimon Mauran luona; Miihkali oli >>kuurnis (= kuuro), ukko raiska>>. – Iron miehen Iivanan isoisä Moisein Kusma (eli Kusma Ahoni) oli tunnettu patvaska ja tietäjä, jota olivat haastatelleet mm A. A. Borenius 1872 ja Kusti Karjalainen 1894. Kusma kuoli ruttoon 1921 peräti 105-vuotiaana.³⁷

Siihen aikaan kun **Iro Ahoni** oli Latvajärvestä, siellä asui paljon väkeä, monella vaaralla ja vielä rannoilla. Seuraavat asutut vaarat ja rannat hän mainitsi Latvajärvestä: Vasovvoara, Ryysävvoara, Nauvuvvoara, Hoapovoara, Rasivvoara, Kössivvoara (kylästä 7 km) Matsovvoara, Kuokkavvoara, Paraskaisenvvoara, Saviranta, Kurttsa ja Karunniemi, ja näiden lisäksi vielä Latvajärven kylä >>erittöän>>.

Iro Ahosen mies kuoli 1936 jättäen jälkeensä 6 lasta. >>Kuj jäi vanhin 11,5 vuotta, nuorij jäi vajoa vuotehini - - yksinäni kasvatin kaikki>>, kertoi Iro. Monista puuhistaan Iro erityisesti mainitsi toimensa Latvajärven postinkantajana. Latvajärven kyläryhmän kierros oli pitkä: >> Kul läksit postie kantamah nin sait katso päivän helkyttöä>>.³⁸

Latvajärvi

Hoapovoara

Ahonen Moarie Iivanantytö

Laj.A.1.4.

Mutta oli kyläläisten joukossa monia todellisia tervaskantojakin. Sadan vuoden ikään, vähän alle tai yli eläneitä Nikolai muistaa peräti neljätoista:

14) Lesonen Mari Iivanantytö eli alussa mainitun Moisein Kuzman tyttö kuoli toissa vuonna Kemissä 90-vuotiaana.³⁹

Latvajärvi

Hoapovoara

Ahonen Outi Iivanantytö

Laj.A.1.5.

Latvajärvi

Hoapovoara

Ahonen Okahvie Iivanantytö

Laj.A.1.6.

Lesonen Outi

Laj.A.

(Ahonen)

Synt. 1905, Latvajärvi

Puoliso: 1.1.1.1. Lesoni Poavila Iivananpoika

Vej.L.1.

Perinteentaitajana tunnettu Outi Lesonen o.s. Ahonen (Sokia Outi) kuoli 05.12.1996 Uhtualla 75-vuotiaana. Hän oli syntynyt Venehjärven kylästä.⁴⁰

Poavilan akka eli **Outi Lesonen (o.s. Ahonen)** on syntynyt 1905 Latvajärvessä. Naimakaupan myötä Venehjärvestä tuli hänen kotikylänsä vuosikymmeniksi ja miehensä **Nauman Iivanan Poavila** mukaan häntä ryhdyttiin kutsumaan Poavilan akaksi.⁴¹

Jumikeko on julkaissut Vienan kansan laulajia –sarjassa kuudennen perinnelevyn. Se esittelee 91-vuotiaana kuolleen **Poavilan akan eli Outi Lesosen (1904-1996)** lauluja, loitsuja, loruja ja kehtolauluja. Aiemmin Jumikeko on julkaissut Poavilan akan kertomia satuja Tsylykormelitsa-levyllä.

Lesonen oli taitava starinansanoja, loitsujen ja lääkitsemisen hallitsija sekä erinomainen laulaja. Poavilan akka oli yksi viimeisiä vionalaisen perinteen kantajia, joka oli itse elänyt vuosisatoja samantapaisena kulkenutta, suulliseen perimätietoon pohjautunutta elämäntapaa.

Latvajärven kylästä kotoisin ollut Lesonen kantoi kahden suuren suvun perinnetietoa. Hän oli Vienan runoruhtinaan Arhippa Perttusen pojapojantytärenpojantytär. Hänen isoisänsä toisesta sukuhaarasta oli Moisein Kusma.

Levyn ovat toimittaneet Laura Honkimäki ja Markku Nieminen, joka on myös taltioinut suurimman osan levyn aineistoa. Toisena tallentajana on toiminut professori Pekka Laaksonen. Äänitykset on tehty Uhtualla Outi Lesosen kotona vuosina 1993-1996.⁴²

Lähde luettelo:

- ¹ Pöllä, Matti 1995: Vienan Karjalan etnisen koostumuksen muutokset 1600-1800-luvulla, s. 134. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 635. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura Helsinki. Tammer-Paino Oy. Tampere, 1995. ISBN 951-717-893 x. ISSN 0355-1768. 353 sivua.
- ² Julku Kyösti. 1996. Rajamailla III, s. 118-119. Matti Pöllä, Vienan ”laulumaiden” 1890-luvun väestön sukujuuret.
- ³ Julku Kyösti. 1996. Rajamailla III, s. 106-107.
- ⁴ Pöllä, Matti 2001: Vienankarjalainen perhelaitos 1600-1900, s. 233.
- ⁵ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s 25. Helsinki 1975. Vammala 1975. Vammalan Kirjapaino Oy. Offset. ISBN 951-45-0646-4. 72 sivua.
- Aatu Kuronen v. 1907 / s. 7 – 12.
- Petri Lesonen v. 1908 / s. 15 - 42
- Iivana Marttinen v.1908 / s. 49 - 67
- ⁶ Karjalan Heimo n:o 3-4/1992, s.60-61. Latvajärvi – Kalevalan kehto.
- ⁷ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4, s. 1157-1158.
- ⁸ Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 86-87.
- ⁹ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s 57.
- ¹⁰ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4, s. 1157-1158.
- ¹¹ Karjalan Heimo n:o 3-4/1992, s. 61. Latvajärvi – Kalevalan kehto.
- ¹² Karjalan Heimo n:o 3-4/1992, s.60-61. Latvajärvi – Kalevalan kehto.
- ¹³ Punalippu n:o 10/1976, s. 13.
- ¹⁴ Punalippu n:o 10/1976, s. 15.
- ¹⁵ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4, s. 1041-1142.
- ¹⁶ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s 23.
- ¹⁷ Pöllä, Matti 2001: Vienankarjalainen perhelaitos 1600-1900, s. 233.
- ¹⁸ Pöllä, Matti 2001: Vienankarjalainen perhelaitos 1600-1900, s. 203-204. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 805. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura Helsinki 2001. ISSN 0355-1768. ISBN 951-746-242-5. RT-print Oy, Pieksämäki 2001.
- ¹⁹ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4, s. 1053.
- ²⁰ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s 23-24.
- ²¹ Niemi Markku. Vienan Runokylät, Kulttuuriopas, s. 38. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 618. Kirjapaino Raamattutalo Pieksämäki 1995. ISBN 951-717-824-7. ISSN 0355-1768. 160 sivua.
- ²² Punalippu n:o 10/1976, s. 13.

-
- ²³ Vuoristo, Sakari 1992: Iivo Marttinen Vuokkiniemen Kansanperinteen Suurkerääjä, s. 235. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. Gummerus Kirjapaino Oy Jyväskylä 1992. ISBN 951-717-736-4. ISSN 0355-0257. 254 sivua.
- ²⁴ Vuoristo, Sakari 1992: Iivo Marttinen Vuokkiniemen Kansanperinteen Suurkerääjä, s. 245. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. Gummerus Kirjapaino Oy Jyväskylä 1992. ISBN 951-717-736-4. ISSN 0355-0257. 254 sivua.
- ²⁵ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4, s. 1172.
- ²⁶ Virtaranta, Helmi. 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s 56.
- ²⁷ Virtaranta, Pertti. 1971: Kultarengas korvaan, s. 227. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala 1971. 397 sivua.
- ²⁸ Virtaranta, Pertti. 1971: Kultarengas korvaan, s. 227. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala 1971. 397 sivua.
- ²⁹ Punalippu n:o 10/1976, s. 15.
- ³⁰ Vuoristo, Sakari 1992: Iivo Marttinen Vuokkiniemen Kansanperinteen Suurkerääjä, s. 241.
- ³¹ Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kyliä kiertämässä, s. 19.
- ³² Virtaranta, Pertti 1971: Kultarengas korvaan, s. 227.
- ³³ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4, s. 1076.
- ³⁴ Karjalan Heimo n:o 3-4/1992, s. 61. Latvajärvi – Kalevalan kehto.
- ³⁵ Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kyliä kiertämässä, s. 108.
- ³⁶ Virtaranta, Pertti. 1971: Kultarengas korvaan, s. 227.
- ³⁷ Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kyliä kiertämässä, s. 84.
- ³⁸ Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kyliä kiertämässä, s. 87.
- ³⁹ Karjalan Heimo n:o 3-4/1992, s.60-61. Latvajärvi – Kalevalan kehto.
- ⁴⁰ Karjalan Heimo, n:o 1-2/1997, s. 20.
- ⁴¹ Karjalan Heimo n:o 11-12/1994, s. 184.
- ⁴² Kainuun Sanomat Lauantaina 3. helmikuuta 200. Tiirikkala, Aino; Jumikeko julkaisi uuden perinnelevyn.